

**O'ZBEKISTON IQTISODIYOTI ISTIQBOLLARI VA
XAVF-XATARLAR**

Ismoilov Azizbek Azamat o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalari) 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: *ushbu maqolada iqtisodiyotni rivojlanishi unga ta'sir etuvchi iqtisodiy ta'sir omillari va ko'rsatkichlari tahlil qilib o'tilgan.*

Kalit so'zlar: *taraqqiyot, iqtisodiyot, rivojlanish, xavfsizlik, yo'nalish, xalqaro.*

Taraqqiyotning hozirgi bosqichida mamlakatlarning iqtisodiy xavfsizligi muhim ahamiyat kasb etadi. Negaki, iqtisodiyotning xavfsizligi holati turli ijtimoiyiqtisodiy qarorlar qabul qilishda orientir bo'lib xizmat qiladi. Iqtisodiy tizimdagи har qanday o'zgarishlar turli xavf-xatar va tahdidlarning namoyon bo'lishi bilan birga kechadi. SHuning uchun ham mamlakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash, unga bo'ladijan turli tahdidlarning oldini olish masalasi yuzaga keladi.

Mamlakat iqtisodiyotining rivojlanish yo'nalishlarini belgilashda, ijtimoiyiqtisodiy islohotlarni amalga oshirishda ularning oqibatlarini xavfsizlik nuqtainazaridan tahlil qilmasdan va baholamasdan turib biror bir yo'nalishga ustuvorlik berish davlat ja miyatning hayot faoliyatini ta'minlovchi tizimlarning parokandaligiga olib kelishi mumkin. Iqtisodiy xavfsizlik – iqtisodiy kategoriya hisoblanadi. U iqtisodiyotning barqaror iqtisodiy o'sish ta'minlangan, ijtimoiy ehtiyojlar optimal darajada qondirilgan, ratsional boshqarish amalga oshirilgan, milliy va xalqaro darajalarda iqtisodiy manfaatlarning himoyalangandagi holatini ifodalaydi.

Iqtisodiy xavfsizlik milliy xavfsizlikning muhim tarkibiy qismi, uning moddiy asosi bo'lib hisoblanadi. Iqtisodiy xavfsizlik iqtisodiy kategoriya sifatida davlatchilik shakllangan hamda jamiyat o'z manfaatlarini anglab yetgan davrlardan paydo bo'la boshlagan. Iqtisodiy xavfsizlik o'zining ob'ekt va sub'ektlariga ega bo'lib, uning ob'ekti deganda mamlakatning iqtisodiy tizimi hamda uni tashkil etuvchi elementlari tushuniladi.

O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash mamlakatning har sohasida yuksalishini asosiy shartlaridan biri bo'lib hisoblanadi. Mutaxassislarining fikricha, "ushbu dolzarb masalada yengil fikrlash yoki muqarrar xavfga bepisandlik bilan qarash, uni kamaytirib ko'rsatish qanday oqibatlarga olib kelganligi haqida tarixdan istalgancha misollar keltirish mumkin"

Iqtisodiy xavfsizlik davlat xavfsizligi tizimdagи muhim yo'nalish bo'lib, mamlakat mudofaa qobiliyatini ta'minlash, jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni saqlash, ekologik halokatlardan himoya qilish kabi yo'nalishlar bilan bir qatorda turadi. Mana shu yo'nalishlar bir – birini to'ldirib turadi va bir-biri bilan uzviy bog'liqidir.

CHunki, mamlakat iqtisodiyoti baquvvat bo'lmasa, u barqaror rivojlanmasa, ushbu mamlakatning mudofaa qobiliyatini ta'minlash mushkul bo'lib qoladi. Ayni paytda,

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

mamlakatda ijtimoiy barqarorlik ta'minlanmas ekan, uning mudofaa qobiliyatni ham mustahkam bo'lmaydi va iqtisodiyoti samarali rivojlanmaydi.

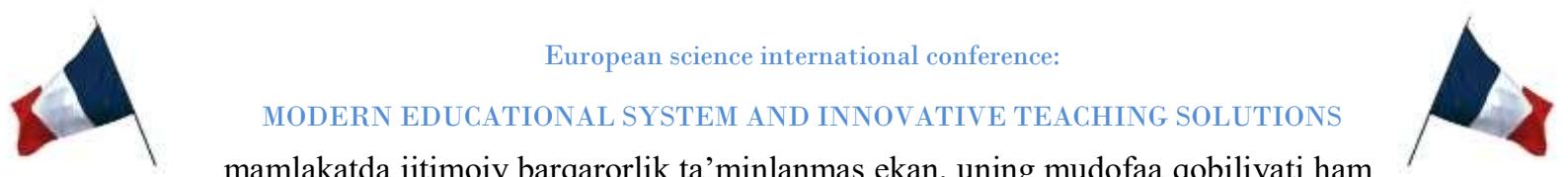
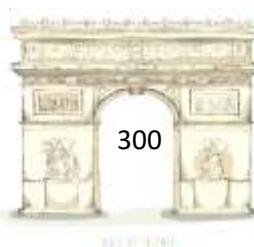
Hozirgi paytda iqtisodiy xavfsizlik bu – mamlakat iqtisodiyotini doimiy barqaror rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan chora-tadbirlarning umummilliy majmuasi bo'lib, u albatta davlatning ijtimoiy-siyosiy barqarorligi va mustaqilligini hamda tashqi va ichki tahdidlarga qarshi turish mexanizmini ko'zda tutadi. Ilmiy adabiyotlarda va darsliklarda «iqtisodiy xavfsizlik» tushunchasining turlicha talqinlari berilgan. Bir guruh olimlar mazkur tushuncha mazmunini mamlakatning yetarli mudofaa salohiyatini, davlat siyosatining ijtimoiy yo'naltirilganligini, milliy manfaatlarni himoya qilishni kafolatlashga qodir bo'lgan iqtisodiyot va hokimiyat institutlarining ahvoli sifatida ta'riflaydi/

A. Isaxodjaev va A. Rasulevlarning fikricha, iqtisodiy xavfsizlik bu faqat milliy manfaatlarni himoya qilishdan iborat bo'lmay, davlat hokimiyyati institutlari, ijtimoiy assotsiatsiyalar, xususiy sektorning mamlakat iqtisodiyoti rivojlanishining milliy manfaatlarini amalga oshirish va himoya qilish mexanizmini yaratish, jamiyatning ijtimoiy-siyosiy barqarorligini ta'minlashga tayyorligi va qobiliyatidir.

“Iqtisodiy xavfsizlik” deganda iqtisodiyotning mamlakat ijtimoiy, siyosiy va mudofaa qobiliyatining yetarli darajasini ta'minlash imkonini beradigan holati tushuniladi. “Iqtisodiy xavfsizlik” – bu xalqning (davlat orqali) mustaqil ravishda, tashqaridan bo'ladigan aralashish va taziqlarsiz o'z iqtisodiy taraqqiyot yo'li hamda shakllarini belgilashidir. “Iqtisodiy xavfsizlik” – bu nafaqat milliy manfaatlarni himoyalanganligi, balki hokimiyyat institutlarining mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish borasidagi milliy manfaatlarni amalga oshirish va himoyalash mexanizmlarini yaratishga bo'lgan tayyorligi va qobiliyatini hamdir.

Iqtisodiy xavfsizlik iqtisodiyot va hokimiyyat institutlarining shunday holatidirki, bunday holatda mamlakat milliy manfaatlarining kafolatli himoyalangan, mamlakat iqtisodiy rivojining ijtimoiy yo'naltirilganligi, ichki va tashqi jarayonlar rivojidagi eng noqulay sharoitda ham mudofaa salohiyatining yetarli darajada ta'minlanganligini ifoda etadi. Iqtisodiy xavfsizlikning quyidagi darajalari mavjud: xalqaro (global va mintaqal darajasida); milliy, lokal (mamlakat ichidagi mintaqal yoki tarmoq darajasida); xususiy (firma va shaxs darajasida). Xalqaro iqtisodiy xavfsizlik – bu har bir davlat, ya'ni dunyo hamjamiyati a'zosining o'z ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyoti strategiyasini erkin tanlash va amalga oshirish imkoniyatlarining ta'minlangandagi holatidir.

Xalqaro iqtisodiy xavfsizlikni amalga oshirishda taraqqiyot modellarini zo'rlab o'tkazish, iqtisodiy va siyosiy jihatdan majburlashdan voz kechish, har qanday xalqning o'z mustaqil yo'lini tanlash huquqini tan olish, turli mulkchilik shakllari va manfaatlarning mavjudligini qonuniy ekanligini hurmatlash yo'lidan boriladi. Milliy iqtisodiy xavfsizlik iqtisodiyot va hokimiyyat institutlarining milliy manfaatlarni kafolatli himoyalanganligi, mamlakat rivojlanishining ijtimoiy yo'naltirilganligi, yetarli iqtisodiy va mudofaa salohiyatining ta'minlangandagi holatini ifodalaydi.



FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdusamedov N. Iqtisodiy xavfsizlik. Toshkent, 2008.
2. Abalkin L. ekonomicheskaya bezopasnost Rossii: ugrozы i ix otrajenie.// Voprosy ekonomiki. 1994, №12, s. 45, 44-48s.
3. Isaxodjaev A., Rasulev A. Xufiyona iqtisodiyot va iqtisodiy xavfsizlik. –T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2004.

